

Ekspertyza, biegły, opinia

|

Ekspertyza (Słownik języka polskiego)-
specjalistyczne badanie przeprowadzane przez
ekspertów; też: wynik tego badania.

Opinia (Słownik języka polskiego):

1. Przekonanie o czymś, pogląd na jakąś sprawę.
2. Sposób, w jaki oceniają kogoś inni.
3. **Orzeczenie specjalisty na jakiś temat.**

<http://sjp.pwn.pl/>

1. Ekspertyza mająca na celu identyfikację osób, rzeczy, zwłok.
2. Ekspertyza mająca na celu ustalenia dotyczące okoliczności zdarzenia (mechanizm powstawania śladów, wieku śladów , modus operandii sprawcy...).

Ekspertyza w przepisach

Brak wyjaśnienia pojęcia ekspertyzy w przepisach prawnych (ekspertyza w art. 194 k. p. k., 198 § 3 k. p. k., 200 k.p.k.). Na określenie tych czynności, które są ekspertyzą używa się różnych pojęć:

- badanie (np. art.198 § 2 k. p. k., ekspertyza psychiatryczna- art.203 k.p.k.),
- otwarcie zwłok- art. 209 k.p.k.

W k.p.c. nie stosuje się pojęcia *ekspertyza* , stosuje się pojęcie *badanie* lub *opinia* (opinia- art. 278, 285,290 k.p.c., badanie- art. 305, 307 § 1- dowód z grupowego badania krwi).

W k.p.a. stosuje się termin *opinia* (termin *ekspertyza* zastosowany został raz w art. 67 § 2 pkt.3).

Ekspertyza w doktrynie

- Ekspertyza **w wąskim znaczeniu** oznacza całość czynności biegłego, wymagających wiadomości specjalnych w zakresie danej dziedziny nauki, techniki, sztuki, rzemiosła lub innej umiejętności, na zlecenie organu procesowego i zakończonych opinią mogąca mieć charakter dowodu w procesie, niezbędnego do wyjaśnienia okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Ekspertyza w szerokim znaczeniu obejmuje, poza czynnościami biegłego, również czynności organu procesowego związane z powołaniem biegłego, a także czynności związane z kontrolą opinii biegłego przez organ procesowy i strony postępowania , a zakończoną jej przyjęciem lub odrzuceniem .

Rodzaje ekspertyz

Ze względu na rodzaj wykorzystanej wiedzy można podzielić ekspertyzy np. na:

- ekspertyzy medyczne,
- psychologiczne,
- psychiatryczne,
- z zakresu księgowości,
- toksykologiczne,
- kryminalistyczne.

Ekspertyzy kryminalistyczne

- I. Ekspertyzy z zakresu taktyki kryminalistycznej, które dotyczą ustalania np. sylwetki psychologicznej sprawców, modus operandi sprawcy, budowania wersji zdarzenia itp.
- II Z zakresu techniki kryminalistycznej
  1. Ekspertyzy ściśle kryminalistyczne, których cel, metody i środki zostały opracowane w ramach nauki kryminalistyki. Są to:
    - ekspertyza daktyloskopijna,
    - ekspertyza mechanoskopijna,
    - ekspertyza dokumentów,
    - ekspertyza broni palnej i śladów jej użycia,
    - ekspertyza traseologiczna.

2. Ekspertyzy kryminalistyczne w szerokim tego słowa znaczeniu, którym cel wyznacza nauka kryminalistyki, natomiast metody i środki ich przeprowadzania zostały opracowane w ramach innych dziedzin nauk. Są to:

- niektóre ekspertyzy chemiczne,
- niektóre ekspertyzy biologiczne,
- niektóre ekspertyzy fizyczne,
- niektóre ekspertyzy antropologiczne,
- niektóre ekspertyzy toksykologiczne.

3. Nowe ekspertyzy, których cel badań wyznaczony jest przez naukę kryminalistyki, natomiast elementy ich metodyki opracowano w ramach innych dziedzin nauki. Nauka kryminalistyki dokonuje scalenia metodyki ich przeprowadzania w jeden zwarty system. Są to np.:
- ekspertyza osmologiczna,
  - ekspertyza fonoskopijna,
  - ekspertyza DNA,
  - ekspertyza mikrośladów.

Podział ekspertyz dokonany przez T. Hanauska

Ze względu na formę realizacji ekspertyzy:

- ekspertyzy indywidualne,
- ekspertyzy zespołowe,
- ekspertyzy kompleksowe (art.193 § 3 k.p.k.)

Ze względu na rodzaj czynności biegłego:

- ekspertyzy, których częścią składową są badania,
- ekspertyzy abstrakcyjne.

Ze względu na podmiot zlecający:

- ekspertyzy zlecone przez organ procesowy,
- ekspertyzy prywatne.

Opinia prywatna, pozasądowa - dokument sporządzany na zlecenie uczestników procesu karnego- najczęściej przez oskarżonego- przez osoby posiadające wiadomości specjalne w danej dziedzinie. Nie jest opinią w rozumieniu art.193 § 1 k.p.k.

Opinia prywatna może być cennym źródłem informacji, wpływającym na linię obrony, może wpłynąć na jej modyfikację. Może być podstawą do składania wniosków dowodowych.

Opinia prywatna może być wykorzystana w postępowaniu poprzez włączenie jej do materiału dowodowego jako dokumentu prywatnego (art.393 §3k.p.k.), jak i poprzez przesłuchanie osoby opiniującej.

Może stać się podstawą dopuszczenia dowodu z opinii uzupełniającej biegłego, który był powołany w sprawie, czy wyznaczenia innego biegłego.

W doktrynie wskazuje się, że opinia prywatna może być traktowana jako wniosek dowodowy.

Ekspertyzy obligatoryjne i fakultatywne:

Ekspertyzy obligatoryjne np.:

Art. 209 § 1 k.p.k.- otwarcie zwłok.

Art. 202 § 1 k.p.k.- ekspertyza psychiatryczna w przypadku konieczności wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, a także o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych.

Art. 561 § 3 k.p.c.- przed udzieleniem zezwolenia zawarcie małżeństwa osobie chorej psychicznie lub dotkniętej niedorozwojem umysłowym, sąd ma obowiązek zasięgnięcia opinii biegłego lekarza, w miarę możliwości psychiatrę.....

Ekspertyzy fakultatywne, zlecane gdy zaistnieje
potrzeba stwierdzenia okoliczności mających
wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Problem superekspertyzy, czyli ekspertyzy o ekspertyzie

Nie ma takiej instytucji w polskim ustawodawstwie. Nie ma hierarchii biegłych, czyli lepszych i gorszych biegłych. W związku z tym nie może być sytuacji, w której inny „lepszy biegły” ocenia trafność wcześniejszej opinii. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia ponownych badań, biegły może wypowiedzieć się co do trafności wyboru metody badań. W innym przypadku dopuszczalne jest przeprowadzenie ponownych czynności badawczych i wydanie w ich wyniku opinii.

Biegły I - mający dużą wprawę, doświadczenie w jakiejś dziedzinie.

Biegły II- specjalista w danej dziedzinie.

Biegły sądowy osoba powołana przez sąd do wydawania opinii w zakresie posiadanych wiadomości fachowych.

<http://sjp.pwn.pl/>

Biegły to osoba posiadająca wiadomości specjalne, wezwana postanowieniem o powołaniu biegłego przez organ procesowy do zbadania i wyjaśnienia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności.

(ujęcie prawno-kryminalistyczne)

Wiadomości specjalne to wiadomości przekraczające normalną, ogólnie dostępną wiedzę w zakresie nauki, techniki, sztuki, rzemiosła lub innej umiejętności. Nie jest to wiedza dostępna dla dorosłego człowieka o odpowiednim doświadczeniu życiowym, wykształceniu i zasobie wiedzy ogólnej.

(wyrok SN z 15.04.1976 r.)

J. Sehn – wiedza specjalna teoretyczna musi iść w parze z praktyką, to dopiero przesądza o predyspozycjach danej osoby do pełnienia funkcji biegłego.

Posiadana wiedza i umiejętności muszą być poparte ciągłą aktualizacją poprzez doksztalcanie.

-Nie powołuje się biegłego w zakresie tzw. faktów powszechnie znanych mających oparcie w nauce i doświadczeniu życiowym.

Należą do nich również „...fakty historyczne, utrwalone w piśmiennictwie naukowym, a więc te relacje o pewnych mających miejsce w przeszłości zdarzeniach, w tym także politycznych, które w sposób zgodny z zasadami metodologii naukowej, a więc w oparciu o różnorodne źródła , ujawnione zostały przez historyków.” (wyrok SN z 09.03.1993)

Przykłady

-Nie powołuje się biegłego w kwestiach nieistotnych czy incydentalnych (art.193 k.p.k.).

Posiadanie przez organ prowadzący postępowanie wiadomości specjalnych nie zwalnia z obowiązku powołania biegłego, jeśli zajdzie taka potrzeba (spełnione zostaną przesłanki proceduralne).

Kumulowanie ról procesowych naruszałoby kontradyktoryjność procesu i podważa gwarancje procesowe stron.

Przedmiotem ekspertyzy nie mogą być wiadomości specjalne z dziedziny prawa.

Wyjątkowo dopuszcza się wykorzystanie wiadomości specjalnych z zakresu prawa międzynarodowego, a nawet z zakresu rzadziej stosowanych dziedzin prawa krajowego.

(S. Kalinowski, Biegły i jego opinia, Wydawnictwo CLK KGP, Warszawa 1994,
T. Tomaszewski, Biegły i jego opinia w procesie karnym, Kraków 2000)

Rodzaje opiniujących podmiotów

1. Biegły z listy sądowej (pojęcie występuje w art.195 k.p.k.). Jego status reguluje Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie biegłych sądowych z 24.01.2005 r. Lista biegłych- przykład.
2. Instytucja naukowa lub specjalistyczna- art.193 § 2 k.p.k., 290 k.p.c. (w praktyce np. w razie pojawienia się przesłanek z art.201 k.p.k.; gdy wymagane jest użycie sprzętu specjalistycznego, czy wykonanie skomplikowanych badań).
3. Biegły powoływany „ad hoc”- art.195 k.p.k.- każda osoba, o której wiadomo, że ma odpowiednią wiedzę w danej dziedzinie.

Równa wartość dowodowa opinii w . w. podmiotów.

Warunki powołania biegłego

1. Potrzeba stwierdzenia okoliczności mających **istotne znaczenie** dla rozstrzygnięcia sprawy , stwierdzenie ich **wymaga wiadomości specjalnych** – art.193 k.p.k., art.84 k.p.a., art. 278 k.p.c.

Istotne znaczenie ma okoliczność, która w konkretnej sprawie może mieć wpływ na np. określenie zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonego.

2. Powołanie biegłego przez organ procesowy

(w przypadku opinii psychiatrycznej, opinii z zakresu seksuologii, udziału biegłego lekarza lub psychologa w przesłuchaniu świadka, przeprowadzenia przez biegłego lekarza lub psychologa badania oskarżonego, otwarcia zwłok, uprawnionym do dopuszczenia dowodu jest **prokurator** w postępowaniu przygotowawczym, a **sąd** w postępowaniu sądowym).

Strona postępowania może wnioskować o powołanie biegłego (w tym o powołanie konkretnych biegłych).

Biegłego może powołać organ procesowy z urzędu.

(art.167 k.p.k.)

W postępowaniu cywilnym decyzja o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego należy do sądu- art.278 k.p.c.

Wnioski składają strony. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę- art. 232 k.p.c.

W postępowaniu administracyjnym prawo w zakresie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego ma organ administracji publicznej- art. 84 k. p.a.

Przed powołaniem biegłego należy:

- zapoznać się z aktami sprawy (czy pojawiają się wątpliwości, których usunięcie wymaga wiadomości specjalnych?), wskazanie powodu, dla którego powołuje się biegłego,
- wybrać moment powołania biegłego,
- wybrać biegłego odpowiedniej specjalności (wiedza powołującego na temat określonego rodzaju badań - jakie ślady mogą być badane, cel badań, jaki materiał badawczy).

Wybór najlepszego biegłego, czyli osoby, której wiedza jest najbardziej adekwatna do charakteru i rodzaju ustalanych okoliczności.

3. Postanowienie o powołaniu biegłego

Podstawą prawną do sporządzenia postanowienia o powołaniu biegłego jest art. 94 i 194 k.p.k. Powinno ono zawierać:

- I. Oznaczenie organu lub osoby wydającej postanowienie, datę jego wydania, sprawę, w której zasięga się opinii biegłego, podstawę prawną wydania postanowienia.
- II. Dane personalne biegłego, jego specjalność, w przypadku instytucji naukowej lub specjalistycznej, w miarę potrzeby, oznaczenie specjalności i kwalifikacji osób, które powinny wziąć udział w badaniach.

W postępowaniu cywilnym i administracyjnym odnośnie postanowienia o powołaniu biegłego ma zastosowanie art. 236 k.p.c. i art. 124 k.p.a.

Problem z określeniem specjalności biegłego.

III. Przedmiot i zakres ekspertyzy

Przedmiot ekspertyzy (badań biegłego) - obiekt badawczy przekazany biegłemu : rzeczy, zjawiska, ich właściwości; (materiał dowodowy, w razie potrzeby porównawczy). Musi być on dostarczony i odpowiednio opisany przez organ procesowy. Istnieje możliwość dołączenia akt sprawy (art.198 k.p.k.) w zakresie niezbędnym do wydania opinii.

Przedmiot ekspertyzy (rozumianej jako czynność dowodowa)- okoliczności, które mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Zakres ekspertyzy- określenie celu i granicy badań. Organ procesowy musi wskazać jakiego rodzaju badania biegły ma przeprowadzić (np. badania porównawcze pisma ręcznego). Granicę i cel badań wyznacza poprzez zadanie pytań biegłemu.

Zasady określania celu i granic ekspertyzy (formułowanie pytań)

1. Pytania powinny dotyczyć wiedzy, jaką reprezentuje biegły.
2. Pytania powinny mieścić się w granicach współczesnych możliwości badawczych.
3. Uporządkowanie pytań wg logicznej kolejności, poprzedzanie pytań szczegółowych pytaniami zasadniczymi,
4. Formułowanie pytań w sposób jasny, jednoznaczny.
5. Pytania nie mogą sugerować odpowiedzi.
6. Zakaz bezpośredniego wiązania pytań dotyczących kwestii specjalistycznych z zagadnieniami prawnymi (np. pytanie o kwalifikację prawną czynu, czy o wiarygodność zeznań świadka). *Przykłady pytań*

Organ procesowy kontroluje przebieg badań.

Organ procesowy może brać udział w czynnościach biegłego oraz w trakcie badań zmienić ich zakres (art.198 k.p.k., 284 k.p.c.).

Zmiana zakresu badań może być również inicjowana przez strony postępowania , a także przez samego biegłego.

Organ procesowy nie może decydować o metodzie, którą biegły ma zastosować w badaniach, ponieważ jej wybór należy do wiadomości specjalnych. Może poddawać ją kontroli.

Wyrok SN z 10.05.1982 r. : Przepisy procedury karnej nie określają i nie mogą określać zakresu badań specjalistycznych wykonywanych przez biegłych, gdyż potrzeba przeprowadzenia stosownych badań i ich zakresu- choć pozostaje pod kontrolą organu procesowego kierującego badaniem biegłych-należy również do wiadomości specjalnych.....

Biegły powinien jednak umieć uzasadnić ten wybór.

Materiał badawczy do badań

1. Materiał zabezpieczony w wyniku czynności procesowych (np. oględziny, przeszukanie, zatrzymanie)- np. materiał, który ma być zidentyfikowany (w literaturze nazywany materiałem dowodowym).
2. Materiał porównawczy (wzorzec materialny):
  - celowo uzyskane ślady porównawcze:
    - pobrane od osób, od podejrzanego, oskarżonego, pokrzywdzonego (zgromadzone dla celów ekspertyzy np. próbki pisma);
    - pochodzące od rzeczy (narzędzie, obuwie, maszyna do pisania), a wykonane przez uprawnioną osobę (np. wzory pisma maszynowego);
  - zbiory śladów zidentyfikowanych i niezidentyfikowanych gromadzonych w registraturach (registratura daktyloskopijna, zbiór DNA, zbiory broni palnej, łusek i pocisków, anonimów ....),

- Zbiory różnych obiektów często poddawanych badaniom, wielokrotnie wykorzystywane w różnych sprawach (np. próbki past długopisowych, profile narkotyków, wzorce alkoholi) .
  - Katalogi zawierające zdjęcia, wykresy, parametry, tabele.
  - Materiał kontrolny- cały obiekt lub jego fragment lub próbki pobrane z obiektu będącego podłożem śladu (np. wykładzina na której ujawniono ślady krwi). Określenie jego cech pozwala na uwzględnienie oddziaływania np. podłoża na właściwości i skład chemiczny materiału dowodowego.
3. Materiał porównawczy- wzorzec niematerialny- wiedza i doświadczenie biegłego.

IV. Termin wydania opinii (dostosowany do rodzaju ekspertyzy, stopnia jej skomplikowania, zakres materiału dowodowego, z którym biegły musi się zapoznać, obciążenie pracą biegłego,).

V. Uzasadnienie powołania biegłego, które powinno zawierać skrótowy opis istoty sprawy- co zaszło, jakie zaistniały wątpliwości; wskazanie na sposób zgromadzenia materiału badawczego.

Uzasadnienie nie jest elementem obowiązkowym (art.194 k.p.k. nie wymienia uzasadnienia).

Zaletą uzasadnienia jest ukierunkowanie i usprawnienie pracy biegłego.

Przykład

Wady postanowień

1. Ogólnikowość lub niepełność pytań, złe ich postawienie.
2. Żądanie odpowiedzi na pytania wychodzące poza zakres kompetencji biegłego (np. jakie zostały naruszone przepisy?).
3. Stawianie pytań, na które nie można udzielić odpowiedzi.
4. Brak wyczerpującego opisu materiału badawczego.

Konsekwencje wadliwych postanowień:

- uzyskanie niepełnej opinii ,
- zbyt daleko idąca inicjatywa biegłego jeśli chodzi o zakres badań (biegły powinien być związany zakresem wskazanym w postanowieniu),
- wchodzenie w kompetencje organu procesowego,
- nieprawidłowe sklasyfikowanie materiału badawczego.

Konsultacje z biegłym

W doktrynie postuluje się konieczność podejmowania konsultacji z biegłym w kwestii zlecanych badań.

Mogą one dotyczyć:

- potwierdzenia lub wykluczenia zasadności przeprowadzenia badań,
- wyboru metody (jeżeli jest ich więcej, a zastosowanie niektórych z nich może powodować zmiany w obiekcie badawczym),
- sposobu zebrania materiału porównawczego,
- sprecyzowania zakresu ekspertyzy, właściwego sformułowania pytań,
- ustalenia terminu wykonania badań,
- wyboru wykonawcy ekspertyzy określonej specjalności.

Czynności biegłego

1. Zapoznanie się z postanowieniem o powołaniu biegłego.
2. Ocena materiału badawczego.
3. Badanie materiału przekazanego do badań.
4. Dokonanie spostrzeżeń.
5. Utrwalenie spostrzeżeń.
6. Sformułowanie wniosków.
7. Sporządzenie sprawozdania z przeprowadzonych badań wraz z wnioskami
(w k.p.k. część opinii biegłego).

Art. 200 k.p.k.

§1 W zależności od polecenia organu procesowego biegły składa opinię ustnie lub pisemnie.

§ 2. Opinia powinna zawierać:

- 1) imię , nazwisko, stopień i tytuł naukowy, specjalność i stanowisko biegłego.
- 2) Imiona i nazwiska oraz pozostałe dane innych osób, które uczestniczyły w przeprowadzeniu ekspertyzy, ze wskazaniem czynności dokonanych przez każdą z nich.
- 3) W przypadku opinii instytucji- także pełną nazwę i siedzibę instytucji.
- 4) Czas przeprowadzenia badań oraz datę wydania opinii.
- 5) Sprawozdanie z przeprowadzonych czynności i spostrzeżeń oraz oparte na nich wnioski.
- 6) Podpisy wszystkich biegłych, którzy uczestniczyli w wydaniu opinii.

Art. 285 k.p.c.

§ 1. Opinia biegłego powinna zawierać uzasadnienie.

Art. 290 k.p.c.

§ 2. W opinii instytutu należy wskazać osoby, które przeprowadziły badanie i wydały opinię.

Opinia biegłego w szerokim ujęciu

(dane z art.200 k.p.k. ; sprawozdanie i wnioski biegłego- art. 200 k.p.k.).

Opinia w wąskim ujęciu (wnioski biegłego).

Opinia biegłego

1. Część wstępna , która określa:

- na czyje zlecenie,
- w jakiej sprawie,
- jaki materiał badawczy przekazano do badań,
- pytania, jakie postawiono w postanowieniu o powołaniu biegłego,
- czy przekazano akta sprawy oraz w jakim zakresie wykorzystano je do badań.

2. Część sprawozdawcza, która zawiera:

- informację, kto przeprowadził badania,
- charakterystykę materiału badawczego,
- ocenę jego przydatności do badań (jakość, ilość, adekwatność i kompletność materiału badawczego),
- wskazanie wybranej metody postępowania podczas badań (uzasadnienie wyboru), wykorzystanych przyrządów bądź aparatury,
- opis poszczególnych etapów badań,
- opis dokonanych spostrzeżeń.

Jeśli w nauce są rozbieżne poglądy na temat jakiejś kwestii i wskazane są różne stanowiska to obowiązkiem biegłego jest przytoczyć je wszystkie i wskazać na te przesłanki które przemawiają za przyjęciem przez niego poglądu wiodącego przyjętego w opinii.

3. Wnioski biegłego, które stanowią odpowiedź na pytanie lub pytania postawione w postanowieniu o powołaniu biegłego. Muszą być zgodne z częścią sprawozdawczą.

Jeżeli biegły nie jest w stanie sformułować kategoriycznych wniosków, powinien wskazać dlaczego.

Uzupełnieniem części opisowej może być materiał poglądowy w postaci tablic poglądowych, które mają ułatwić zrozumienie części opisowej i ocenę pracy biegłego.

Między częścią opisową a dokumentacją poglądową musi istnieć zgodność.

Rodzaje wniosków biegłego

1. Kategorie lub prawdopodobne.
Stopień pewności wniosków zależy od:
  - stanu wiedzy w danej dziedzinie,
  - wybranej metody badań,
  - ilości i jakości materiału badawczego.
2. Całościowe i częściowe.

Kontrola opinii biegłego przez organ procesowy

Wyrok SN z 06.05.1983 r. : dowód z opinii biegłego musi być oceniony z zachowaniem następujących wskazań, t. j. czy:

1. biegły dysponuje wiadomościami specjalnymi niezbędnymi do stwierdzenia okoliczności mających istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.
2. Opinia biegłego jest logiczna, zgodna z doświadczeniem życiowym i wskazaniem wiedzy (art.7 k.p.k.).

Kontrola opinii dokonywana jest:

1. co do podmiotu ekspertyzy- czy jest on kompetentny, bezstronny, czy nie podlega wyłączeniu, czy występują powody osłabiające zaufanie do biegłego- art. 196 k.p.k.
2. Co do przedmiotu- czy :
  - biegły wykorzystał cały materiał badawczy,
  - czy opinia jest logiczna, spójna, wewnętrznie niesprzeczna, jasna,
  - czy jest zgodna z doświadczeniem życiowym i wskazaniem wiedzy ogólnej.

Wady opinii (art.201 k.p.k.)

1. Niepełność opinii

Zgodnie z postanowieniem SN z 01.09.1975 r. opinia biegłego jest niepełna, jeżeli biegły **nie udzieli odpowiedzi na wszystkie postawione mu pytania**, na które zgodnie z zakresem posiadanych wiadomości i udostępnionym mu materiałem dowodowym może oraz powinien udzielić odpowiedzi, lub jeżeli **nie uwzględnia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia konkretnych kwestii okoliczności**, albo też **nie zawiera uzasadnienia** wyrażonych w niej ocen oraz poglądów.

2. Niejasność opinii, jeżeli jej sformułowanie nie pozwala na zrozumienie wyrażonych w niej ocen i poglądów, a także sposobu dochodzenia do nich, albo jeżeli zawiera wewnętrzne sprzeczności, posługuje się nielogicznymi argumentami itp.

Opinia biegłego jest niejasna, gdy wnioski końcowe są nielogiczne, nieściśle lub łączą się z takimi zastrzeżeniami, że nie można wręcz ustalić ostatecznego poglądu biegłego, względnie gdy jest niezrozumiała lub gdy końcowe wnioski nie znajdują oparcia w badaniach.(wyr. SN z 12 maja 1988 r.).

Problem terminologii stosowanej przez biegłych.

3. Sprzeczność między opiniami.

Wymienione wady opinii organ procesowy usuwa poprzez wezwanie biegłych do ich wyjaśnienia (opinia uzupełniająca).

Wniosek o wydanie opinii uzupełniającej mogą złożyć strony postępowania.

Sposobem usunięcia sprzeczności między opiniami może być przesłuchanie biegłych i ich konfrontacja.

W przypadku nie usunięcia ich organ procesowy może wezwać innego biegłego (art.201 k.p.k.).

Formą kontroli biegłego jest jego przesłuchanie przez organ procesowy oraz możliwość zadawania pytań przez strony postępowania. Powinna być to reguła, której stosowanie realizuje podstawowe zasady procesowe: bezpośredniości, kontradyktoryjności, prawa oskarżonego do obrony.

W wyniku przeprowadzonej oceny opinii, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, organ procesowy sąd przyjmuje opinię (gdy spełnia wymogi poprawności) lub odrzuca w całości lub w części, gdy jest wadliwa (art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k.).

Błędy pojawiające się w opiniach mogą wynikać np.:

- z braku wiadomości specjalnych po stronie biegłego (m.in. wybór nieodpowiedniej metody badawczej, nieprzeprowadzenie wszechstronnych badań),
- z zastosowania niesprawnej, zniszczonej aparatury,
- z powodu badań „zanieczyszczonego” materiału,
- z błędnego wskazania odczytów,
- z zasugerowania się przebiegiem sprawy na podstawie jej dokumentacji (akta sprawy).

- Ewa Gruza, Mieczysław Goc, Jarosław Moszczyński, Kryminalistyka, czyli rzecz o metodach śledczych, Warszawa 2008
- Jerzy Kasprzak, Bronisław Młodziejowski, Wacław Brzęk, Jarosław Moszczyński, **Kryminalistyka** Difin 2006,
- Grażyna Kędzierska, Włodzimierz Kędzierski, **Kryminalistyka: wybrane zagadnienia techniki**, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, 2011,
- Tadeusz Hanausek, **Kryminalistyka. Zarys wykładu** Wydawnictwo: Wolters Kluwer Polska sp. z o.o. 2009,
- Mariusz Kulicki, Violetta Kwiatkowska-Darul, Leszek Stępka, Kryminalistyka. Wybrane zagadnienia z praktyki sledczo-sądowej, Wydawnictwo: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 2009,
- **Kryminalistyka**, red. Jan Widacki Wydawnictwo: C.H.Beck 2012,
- S. Kalinowski, Biegły i jego opinia, Wydawnictwo CLK KGP, Warszawa 1994,
T. Tomaszewski, Biegły i jego opinia w procesie karnym, Kraków 2000),
J. Jerzewska, Od oględzin do opinii biegłego. Poradnik dla prowadzących postępowanie karne, Dom Wydawniczy ABC 2005,
P. Kruszyński (redaktor), M. Błoński, M. Zbrojewska, Dowody i postępowanie dowodowe w procesie karnym. Komentarz praktyczny z orzecznictwe. Wzory pism procesowych., Warszawa 2015.